

<https://www.ed.nl/brabant/tienduizenden-nieuwe-woningen-te-dicht-bij-drukke-weg-schadelijke-uitlaatgassen-risico-voor-bewoners~acc5d9e2/>

Tienduizenden nieuwe woningen te dicht bij drukke weg: schadelijke uitlaatgassen risico voor bewoners

ONDERZOEKEen op de zes beroertes en een op de dertien hartinfarcten in Nederland is te wijten aan verontreinigde lucht. Toch worden nog steeds tienduizenden woningen te dicht langs drukke wegen gebouwd. Dat blijkt uit onderzoek van deze krant, samen met het platform voor onderzoeksjournalistiek Investico.

Merlijn van Dijk, Yolanda Sjoukes 18-06-24, 16:00 Laatste update: 18-06-24, 17:46 Bron: ED

Kinderarts Sanne Hammer ziet dagelijks de impact van luchtvervuiling. Wat voor velen slechts een sluimerende dreiging is, is voor veel van haar patiënten de adembenemende realiteit. In haar spreekkamer in het Amphia Ziekenhuis in Breda ontvangt ze voornamelijk kinderen met luchtwegproblemen. Ze trekt alles uit de kast om haar patiëntjes minder benauwd te maken. Als dan blijkt dat zo'n gezin langs een drukke weg woont, voelt het soms als dweilen met de kraan open. „Je vraagt je weleens af, wat doe ik eigenlijk?”

Artsen en gezondheidsdiensten worden zich steeds meer bewust van de rol die vieze lucht bij gezondheid speelt. Hammer: „Als kinderen naar gebieden met schonere lucht verhuizen, kan de dosering van de puffers gehalveerd of zelfs gestopt worden.”

De gezondheidsimpact van vieze lucht

Uit recent onderzoek blijkt dat de luchtkwaliteit in Nederland slecht is, en die in Brabant zelfs nog iets slechter dan gemiddeld. Het inademen van Brabantse lucht staat gelijk aan het binnenkrijgen van de rook van vijf sigaretten per dag binnenshuis.

Vanwege deze alarmerende situatie hebben de GGD-en een duidelijke richtlijn opgesteld: bouw niet dichterbij dan 150 meter bij een snelweg, niet dichterbij dan 25 meter langs een drukke weg in de bebouwde kom en niet dichterbij dan 50 meter buiten de bebouwde kom. Ondanks deze richtlijnen worden in Brabant nog volop plannen gesmeed en uitgevoerd voor nieuwbouw dicht bij de weg.

In Brabant gaat het om 22 projecten (2400 woningen), gemeten vanaf de rand van de weg tot de rand van het nieuwbouwproject. Bij sommige projecten staan alle woningen te dicht bij de weg, terwijl bij andere plannen slechts een deel te dicht bij staat. In heel Nederland gaat het om 40.000 nieuwe woningen die momenteel bekend zijn.

Die EU-norm stamt nog uit de jaren negentig en is destijds niet gebaseerd op een gezondheidsoverweging maar op een politieke belangenafweging

Rob van Aalburg, GGD

Hoe kan het dat gemeenten de gezondheidsrichtlijnen van de GGD in de wind kunnen slaan? Het simpele antwoord: het mag. De EU-normen staan het toe. „Maar die EU-norm stamt nog uit de jaren negentig en is destijds niet gebaseerd op een gezondheidsoverweging maar op een politieke belangenafweging van wat destijds haalbaar was”, licht de Brabantse GGD-arts Rob van Aalburg toe in een presentatie over luchtverontreiniging.

De EU is een trage machine. Zoals het er nu naar uitziet moeten de EU-normen voor luchtkwaliteit pas in 2035 in lijn zijn met de veel strengere advieswaarden van de WHO (World Health Organization). Dat betekent dat er de komende tien jaar nog honderdduizenden mensen in Nederland op plaatsen gaan wonen waarvan nu al bekend is dat ze ongezond zijn.

Wethouder adviseert: ‘Niet in de tuin zitten’

Dat geldt bijvoorbeeld voor woontoren Lighthouse/Niko die op dit moment op Strijp-S in Eindhoven verrijst, voor een aantal woningen van het Eindhovense nieuwbouwproject Plateau, voor de in Tilburg geplande flexwoningen langs de Dokter Bloemenlaan en voor nieuwbouw aan de Valdijk in Prinsenbeek. Heeft iemand de toekomstige bewoners van deze nieuwbouw verteld dat de lucht rond hun stekkie volgens de GGD té ongezond is?

Van woningbouwverenigingen of projectontwikkelaars horen nieuwe bewoners in ieder geval niets. Zij verwijzen door naar de gemeente. Gemeentewoordvoerders in Eindhoven, Tilburg en Breda laten weten dat bewoners niet actief worden geïnformeerd.

Het advies van de GGD maakt wel deel uit van de openbare planontwikkeling, aldus de Eindhovense woordvoerder. „Daarnaast kan iedere bewoner van Eindhoven informatie vinden over onder andere de luchtkwaliteit in de atlas voor de leefomgeving.”

Mensen zijn ook zelf verantwoordelijk goed te kijken waar ze gaan wonen

Peter Bakker, Wethouder Breda

Volgens de Bredase wethouder Peter Bakker (GroenLinks) zou het goed zijn als een aan- of verkoopmakelaar bijvoorbeeld informatie geeft over de luchtkwaliteit. Hij ziet hierin voor de gemeente in principe geen taak weggelegd. „We voldoen aan de wettelijke norm. Mensen zijn ook zelf verantwoordelijk om goed te kijken waar ze gaan wonen. Als je 's zomers bij heel warm weer en drukte in je tuin gaat zitten moet je daar misschien even bij nadenken.”

Directeur Femke Dingemans van de Brabantse Milieufederatie kan bijna niet geloven dat gemeenten hun inwoners niet informeren over de overschrijding van de GGD-richtlijnen. „Volgens mij hebben ze het voorzorgsbeginsel dan niet goed begrepen.”

Dingemans ziet een risico voor de overheid. „Als je willens en wetens de bouw van huizen toestaat op een ongezonde plek, ben je verantwoordelijk. Dan kun je wel zeggen dat het wettelijk is toegestaan, maar bewoners kunnen zeggen: ‘Er lagen al GGD-richtlijnen en nu ben ik ziek’.”

Leven als luchtvluchteling

Iemand die aan den lijve ondervindt hoe ernstig luchtverontreiniging kan uitpakken, is Thom Aussems, oud-directeur van de Eindhovense woningcorporatie Trudo. Zowel hij als zijn tienerkinderen hebben luchtwegproblemen. „Al in hun eerste levensjaar ben ik twee keer met die tweeling in het ziekenhuis geweest omdat ze paars aangelopen waren”, zegt hij. „Ze zitten al vanaf hun eerste jaar aan de puf.”

Vanaf het moment dat we in Portugal waren, zijn ze gestopt met de puffers

Thom Aussems

In 2018 verhuisde het gezin naar Portugal, een trek naar schonere lucht. „Een van de redenen was dat we heel benieuwd waren wat de verhuizing zou betekenen voor de luchtwegen van de kinderen. Nou, vanaf het moment dat we daar waren, zijn ze gestopt met de puffers. We hebben daar twee jaar en drie maanden gezeten en ze hebben niet een keer hoeven puffen.”

Inmiddels woont ‘luchtvluchteling’ Aussems weer in Nederland, omdat een van de kinderen graag terug wilde. „Maar ik zit elke maand een week in Portugal, in Sétubal. En het gekke is, als ik daar anderhalve dag ben, alle klachten verdwijnen. Daar ben ik zo gezond als een vis”, vertelt hij.

Geen resolute streep door nieuwbouw

Toch begrijpt Aussems als voormalig bestuurder in de volkshuisvesting dat gemeenten niet simpelweg een liniaal op de kaart leggen en een streep zetten door nieuwbouw dicht langs drukke wegen. „Dat is het paard achter de wagen spannen.”

Een stad als Eindhoven, waar de economie zo fors groeit, moet wel voldoende huisvesting bieden, vindt Aussems. „En als je dan een belangenafweging maakt met als conclusie dat je niet meer gaat bouwen in de buurt van drukke wegen, ja, dan zijn er wel heel veel plekken waar je niks meer kunt.”

Hij zoekt de oplossing elders. „Je moet juist iets doen aan al dat verkeer. Ik zou het uitermate wenselijk vinden dat ze de hele binnenring van Eindhoven eruit gooien. Maak daar een grote wandelpromenade van”, zegt hij. „Kijk naar Parijs. Die stad is onder burgemeester Anne Hidalgo radicaal veranderd. Allerlei autoverbindingen zijn eruitgegooid en toegangswegen zijn versmald. Er is veel meer ruimte voor fietsers.”

Een deken van luchtverontreiniging

GGD-arts Rob van Aalburg geeft regelmatig presentaties aan gemeenteraden om te benadrukken hoe belangrijk de luchtkwaliteit voor de gezondheid is. „Er ligt een deken van luchtverontreiniging over ons heen”, zegt hij half mei tegen de gemeenteraad in Oosterhout.

De gevolgen zijn op gemeenteniveau berekend: „Oosterhouters gaan gemiddeld 417 dagen eerder dood door luchtverontreiniging. Verkeer is daarvan een belangrijke oorzaak. Jullie als lokale politiek kunnen kijken: waar situeer je je woonbestemmingen? Wat vind je ervan als die vlak bij een drukke weg of snelweg zijn?”, vraagt Van Aalburg aan de gemeenteraad.

Want wegen zijn, naast industrie en landbouw, de belangrijkste vervuilers van de lucht. Uitlaatgassen en slijtage van banden zorgen voor een lucht vol fijnstofdeeltjes en stikstofdioxide. Deze deeltjes dringen diep je longen en de rest van je lichaam binnen. Hier veroorzaken ze ontstekingen.

Schone Lucht Akkoord

Saillant detail: gemeenten als Tilburg, Eindhoven en Breda hebben het Schone Lucht Akkoord ondertekend. Deelnemers hielden ernaar streven naar een gezondheidswinst van minimaal 50 procent in 2030 ten opzichte van 2016. Maar wat stelt dat voor als ze zich bij nieuwbouwprojecten niet altijd aan de GGD-richtlijnen houden?

Geen dak boven je hoofd hebben is ook niet gezond

Peter Bakker, Wethouder in Breda

„Het is vooral een ambitie om gezondheidswinst te behalen. Maar die ambitie is niet zo groot dat we kansen opofferen om huizen te bouwen”, zegt de Bredase wethouder Peter Bakker. De GGD denkt alleen vanuit het belang van gezondheid, erkent hij. „Dat houdt ons scherp.” Het is vaak lastig manoeuvreren tussen beide belangen: richtlijnen zoals die van de GGD en de enorme woningnood. De druk om te bouwen is groot. Bakker: „Geen dak boven je hoofd hebben is ook niet gezond.”

Lees onder de foto verder: alle Brabantse projecten op een rij en ‘schoon wonen, hoe doe je dat?’

Hier, op de plek van het oude café Dorpszicht in Dorst komt nieuwbouw te dicht langs de weg te staan, volgens adviesnormen van de GGD over luchtkwaliteit. © Joyce van Belkom/Pix4Profs

Schoon wonen, hoe doe je dat?

Wegen zijn natuurlijk niet de enige verontreinigende factor. Daarom is het goed het totaalplaatje te bekijken op : <https://www.atlasleefomgeving.nl/check-je-plek>

Dit onderzoek gaat over nieuwbouwprojecten. Wat als je in een bestaande woning aan een te drukke weg woont? Het advies van de GGD in Oost-Brabant: „Blijf je woning altijd goed ventileren, ook aan een drukke weg. De lucht binnen is toch nog meer vervuild dan de lucht buiten. Bijvoorbeeld door kook- en bakluchtjes, schoonmaakmiddelen of door stoffen uit het gasfornuis, de gaskachel of de geiser. Zet, als dat kan, de ramen aan de ‘schoonste’ kant van het huis open.”

Brabantse nieuwbouwprojecten die volgens de GGD te dicht bij drukke wegen liggen

Eindhoven

Niko/Lighthouse - 333 appartementen
Nieuw Bergen - 237 appartementen
Het Plateau - 179 woningen
Natuurlijk Te Veld - 101 woningen
Kroonhoef - 42 appartementen

Geldrop-Mierlo

Mierloseweg - 40 appartementen
Entrada - 30 appartementen

Helmond

Maison L'Europe - 78 appartementen

Over het onderzoek

Dit onderzoek deed Investico samen met Onderzoeksredactie Brabant (*BN DeStem, Brabants Dagblad, Eindhovens Dagblad*), *Trouw, De Groene Amsterdammer, EenVandaag, De Gelderlander, Tubantia, De Stentor, Leidsch Dagblad, Noordhollands Dagblad* en Vers Beton.

Investico analyseerde duizenden nieuwbouwplannen, die ongeveer 400.000 woningen omvatten. De data zijn verkregen via Cobouw Bouwberichten, onderdeel van vakblad voor de bouw Cobouw. Deze data zijn gekruist met het Nationaal WegenBestand (NWB) en het Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit (CIMLK) om te zien welke locaties te dicht bij een vervuilende weg liggen, volgens de gestelde afstanden in de GGD-richtlijn Luchtkwaliteit en Gezondheid. Daarin adviseert de gezondheidsdienst woningen op afstand van drukke wegen te bouwen.

Een drukke weg binnen en buiten de bebouwde kom is door het RIVM als zodanig aangemerkt wanneer er meer dan 10.000 motorvoertuigen per etmaal overheen rijden; dat is ook de definitie van de GGD. Investico bracht vorig jaar in kaart hoeveel scholen, kinderdagverblijven, verpleeghuizen en buitensportvelden te dicht bij drukke wegen liggen.

Tips of reacties: onderzoeksredactiebrabant@dpgmedia.nl.